

Trong vùng thung lũng Cibao thuộc Cộng hòa Dominica, có hàng trăm miệng hầm khai thác mô hổ phách thuộc loại hạng nhì thế giới ở đây. Với các nhà khoa học, cái thứ nhựa cây cổ đại này đã tiết lộ ít nhiều về những sinh vật tiền sử ở miền đất này.

Nhưng với chủ khu hầm mỏ Ramon Martinez, nó lại có nghĩa là một doanh số 25.000 USD mỗi năm ở một xứ sở mà lợi tức đầu người chưa quá 500 USD một năm. Và dĩ nhiên hầm mỏ cũng đem lại công ăn việc làm cho hàng trăm công nhân.

Từ thời đồ đá, những cục nhựa cây đặc cứng với đủ màu sắc và trong suốt đã được dùng làm món trang sức hay bùa cầu phúc. Qua nhiều thế kỷ, thứ nhựa này trở thành hổ phách, và mô hổ phách lớn nhất thế giới là vùng bờ biển Baltic, ngoài ra nó còn có ở Mexico, Canada, Trung Quốc, Trung Đông, Úc, Alaska... Nhưng chỉ ở Dominica này, hổ phách mới quý giá vì nó thường chứa xác những côn trùng cổ đại.

Một cục hổ phách chứa xác một côn trùng như thế ngày nay bán được ca vài ngàn USD. Một cục hổ phách chứa một con thằn lằn cách nay 30 triệu năm bán được tới 15.000 USD.

Trước đây, chẳng ai thèm để ý cái thứ này, nhưng bây giờ một cục như thế có thể nuôi một gia đình công nhân cả năm trời. Một thợ mỏ lành chừng 10 USD mỗi ngày, gấp đôi lương công nhân ở các ngành khác tại Dominica, họ sống đơn giản nhưng không đến nỗi thiếu thốn. Mỗi ngày họ chui tuốt

xuống lòng đất, có khi cả trăm mét, nằm bò ra, dùng tay hay cuốc, búa đục những mẫu hổ phách bám trên đá dưới ánh sáng một cây đèn pin. Có chừng 500 gia đình sống nghề này ở thung lũng Cibao, đời cha nối đời con và tuổi của họ có thể từ 10 đến 60.

Ông chủ mỏ Martinez đã 42 tuổi, vào nghề từ năm 12 tuổi khi mà chính quyền Dominica bắt đầu coi hổ phách như một thứ mỏ để xuất khẩu. Ngày nay Martinez bán hàng chủ yếu cho người Nhật, Ý và Mỹ.

Ba năm trước, chính ông đã bán cho một nhà làm phim Mỹ một mẫu hổ phách có chứa xác một con muỗi cổ đại. Chuyện này đã gợi ý cho một chi tiết trong cuốn phim *Công viên Khủng Long* sản xuất năm 1993.

Trong phim này, các nhà khoa học lấy được máu của khủng long bị con muỗi hút, dựa vào đó, họ tái tạo lại được chủng khủng long cổ đại.

Cuốn phim thành công lớn và sau đó, doanh số hổ phách của Dominica đột nhiên tăng gấp năm lần, nhưng đồng thời cũng đẻ ra nghề làm hổ phách giả và cũng bán chạy như tôm tươi.

Tại những điểm du lịch khắp thế giới, những người bán rong cứ gạ những du khách kém hiểu biết mua những cục nhựa chứa xác mấy con thằn lằn hay cóc nhái mới chết gần đây. Thực ra cũng có cách phân biệt hổ phách thật với giả: Hổ phách thật khi chà sát mạnh sẽ tỏa mùi nhựa thông thơm và dễ chịu, ngoài ra khi chà sát mạnh, một luồng tĩnh điện sẽ sinh ra ở bề mặt hổ phách thật. Còn đồ giả bằng nhựa dẻo có chà cả năm cũng chẳng có mùi thơm gì.

Mặc dù sức cầu hổ phách trên thị trường thế giới có giảm trong năm rồi, nhưng các nhà khoa học vẫn coi hổ phách Dominica có giá trị vô song cũng như các vết hóa thạch khảo cổ vậy.

Một nhà cổ sinh vật học, ông Francis Hueber ở Học viện Smithsonian ở Washington DC cho biết, những tảng hổ phách này bảo tồn sinh vật cổ rất tuyệt vời. Họ có thể tách mẫu hổ phách ra và khảo sát được mọi cơ quan của một côn trùng tiền sử, từ bắp thịt, mắt, hàm cho tới hệ thần kinh.

Các thợ mỏ cho rằng kho hổ phách ở đây không còn nhiều như khoảng 10 năm trước, nhưng người ta vẫn tin rằng còn nhiều mỏ hổ phách nữa vẫn chưa được khám phá. Và quả thực mới đây, một nhóm những chuyên gia thuộc Viện bảo tàng Hoa Kỳ đã tìm được một mỏ hổ phách có niên đại xưa chừng 90 triệu năm ở gần Raritan, bang New Jersey.

Ở các nơi khác, hổ phách được khai thác bằng máy móc chuyên dùng với kỹ thuật cao, nhưng ở Cộng hòa Dominica, thợ mỏ chỉ có búa, cuốc và đôi tay chai sạn. Với khí hậu nóng và ẩm ở xứ nhiệt đới, làm thợ mỏ quả là một việc kinh khủng, và lại nguy hiểm nữa. Đôi khi có mỏ phải đóng cửa. Năm ngoái, ba người thợ làm việc dưới mỏ đã bị đất trượt chôn sống.

Đa số các công nhân sống ở gần khu hầm mỏ trong những căn nhà tôn hoặc lá. Tuy làm công việc nặng nhọc và nguy hiểm, nhưng ít ai nghĩ đến chuyện bỏ cái nghề mà họ đã làm từ nhỏ này. Và lại lương của họ cũng cao, hơn hẳn những công nhân trong những đồn điền mía hoặc cà phê vốn là nguồn lợi chính của nước cộng hòa nhỏ bé này.

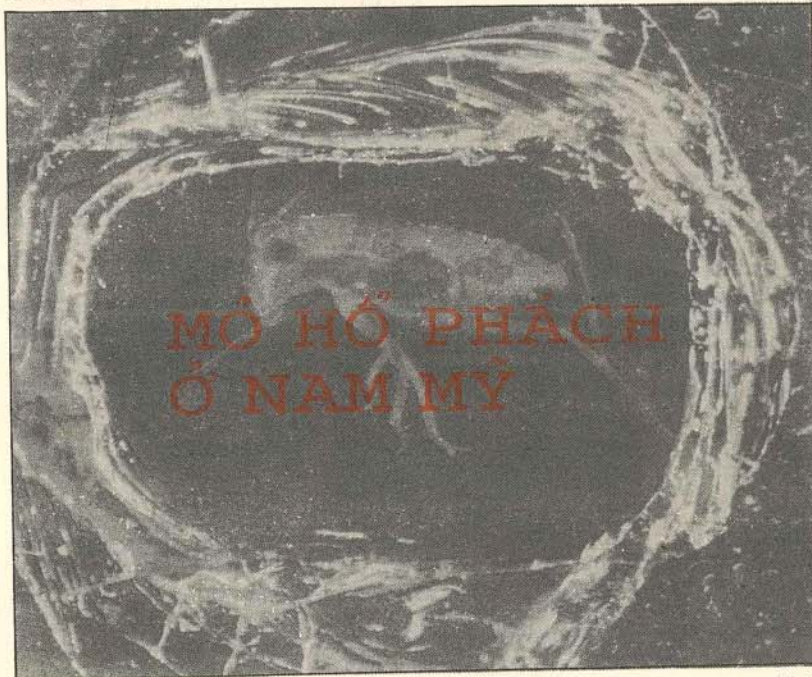
Trải qua vài chục triệu năm, biết bao rừng cây đã mất đi nhưng nhựa đóng tảng của chúng vẫn còn lại, nằm sâu trong lòng đất. Trong khi còn dẻo quẹo, mối từ cây tiết ra, tình cờ chúng bị những côn trùng bám chân vào và trở thành nấm mồ sống cho những con vật đó và lưu giữ chúng cho đến ngày nay.

Hổ phách cũng có thể theo sông, ra biển, tụ lại ở ven bờ biển hay thêm lục địa với một lượng rất lớn như ở biển Baltic chẳng hạn. Chúng có thể lẫn những chất khác và tạo ra những màu sắc đa dạng: vàng, cam hoặc nâu, nhưng màu hiếm nhất và cũng trở thành đắt giá nhất là xanh lục, do có chất fluorescent. Chúng được đánh bóng, mài, chạm trổ bởi những thợ kim hoàn tinh xảo không thua gì những thợ vàng bạc.

Thị hiếu và thời trang quá là có khả năng biến những vật tầm thường thành tiền bạc. Hổ phách cũng là một thí dụ ♣

KIM LONG

(theo National Geographic)

Một chú châu chấu bị chôn trong khối hổ phách 40 triệu năm trước